

**Pilar
Andrés**

Directora de la Reunión Científica sobre Atención (RECA).

Catedrática del Departamento de
Psicología de la UIB

**«Quan hi ha un lloc de
responsabilitat és més
probable que els homes
diguin que sí»**

Quan vares començar a estudiar ja sabies que volies dedicar-te a investigar?

Quan vaig començar a estudiar..., ja ni me'n record del que pensava! El que va passar és que pel camí vaig trobar gent que em va parlar d'això de la recerca. Els vaig començar a ajudar; com que m'agradava molt i per coses de la vida, a poc a poc aquesta trajectòria es va consolidar. Vaig fer un ERASMUS i me'n vaig anar, primer, a Bèlgica i després, a Anglaterra.

I quina va ser la porta d'entrada al món de la neuropsicologia?

Quan me'n vaig anar d'ERASMUS, vaig triar la Universitat de Lieja, concretament un laboratori belga on va néixer la neuropsicologia experimental. Allà vaig fer el doctorat i després vaig treballar al Centre de Dia de la Memòria i, vuit anys després, vaig tenir l'oportunitat de fer un altre postdoctorat al Regne Unit. Al final, no vaig tornar mai i vaig ser a fora disset anys! Sempre havia tingut al cap tornar i, quan vaig saber que la neuropsicologia experimental s'havia desenvolupat a la UIB, em vaig presentar a una plaça i la cosa va sortir bé.

La teva paraula clau és neuropsicologia. De quina manera la podem entendre?

Bàsicament és l'estudi de la interacció entre el cervell i el comportament des de diferents perspectives. Què passa quan tenim un traumatisme cranioencefàlic, estem en coma i tenim amnèsia posttraumàtica? Quin tipus de memòria ens falla? Quins records podem recordar i quins no? Ens canvia la personalitat? Nosaltres abordam aquestes qüestions per estudiar la relació entre les lesions cerebrals i les funcions cognitives, i els darrers anys ens hem centrat en l'envelliment i els processos degeneratius. Des d'un punt de vista experimental, estudiam quines són les

eines neuropsicològiques que ens permeten establir quan un problema deixa de ser normal i quan comença a ser patològic.

La memòria i l'oblit van del bracet?

La memòria és un procés cognitiu que ens permet aprendre noves informacions de diferents tipus, així que, en part no es perd, però en part sí. Hi ha diferents fenòmens que fan que les informacions que ja tenim desapareguin i s'amaguin, com la interferència, la traça amnèsica o l'extinció pel pas del temps, que són mecanismes que produeixen el fenomen de l'oblit.

I això ens fa desaprendre o és que el cervell ens enganya?

Hem de pensar que la memòria és un fenomen molt dinàmic i reconstructiu. Quan recordam coses, no les recordam tal com han passat de veritat, sinó que el nostre cervell les reconstrueix en funció de moltes coses. La memòria no funciona com una fotografia. Hi ha un llibre, *Els set pecats de la memòria: com oblida i recorda la ment* (Daniel L. Schacter), que desmenteix el mite segons el qual la memòria funciona com un ordinador. No som màquines, tenim sentiments i no som infal·libles.

Més coses. Què va significar per tu organitzar el RECA9?

La Reunión Científica sobre Atención (RECA9) va ser l'any 2013. Va ser un petit congrés bianual que vàrem organitzar a la UIB i en el qual vàrem reunir tota la gent que s'interessa per l'atenció. Va anar molt bé! Hi varen venir més de cent persones i UIBCongrés ens va ajudar molt. Això sí, potser vàrem estar sis mesos o un any per organitzar-ho tot. Molta responsabilitat i molta feina perquè el congrés no et deixa temps per fer gairebé res més: un any de telefonades, correus electrònics, de pensar, cercar, organitzar...

I, de tot el que has recorregut, què te'n quedes?

Crec que la satisfacció d'haver fet el que volia fer. De vegades ho he passat malament i de vegades he hagut de pagar un preu molt elevat, però sé que ha sortit bé. Pens que el fet que m'hagi costat tant també m'aporta satisfacció: tants esforços, tants viatges, tants canvis de països, d'Universitat, de gent, d'amics, de família... I tot sempre amb la passió de poder dedicar-me al que m'agrada, que és una satisfacció molt, molt gran.

Diries que el gènere marca diferències en ciència?

Puc començar dient que la recerca a la Universitat està molt equiparada, perquè els sous són els mateixos. És veritat que, com a dones, ens costa més acumular sexennis, per exemple: si jo m'atur sis mesos per baixa de maternitat, durant aquest temps em costarà publicar articles perquè tinc un bebè enganxat al pit. I, què podem fer? Ara començam a tenir mesures positives, gràcies a les quals l'home també pot agafar aquestes baixes. Supòs que anam deu o vint anys enrere respecte dels països nòrdics, però bé... El que sí que not és que **quan hi ha un lloc de responsabilitat és molt més fàcil que els homes diguin que sí**, i supòs que és perquè els agrada molt més accedir al poder o ser el centre d'atenció. Potser a les dones ens interessa menys això de l'autoritat; som més empàtiques i tenim un estil directiu totalment diferent, més suau, més empàtic, més conciliador.

Creus que això ve fagocitat per la pròpia estructura de l'acadèmia?

Si ens fixam en la inèrcia històrica, és veritat que el món està molt masculinitzat. Amb tot, jo justament pens que la nostra carrera acadèmica és bastant generosa a l'hora de tenir una família. A mi, el pitjor que m'ha passat ha estat cancel·lar una classe! I, si he hagut de quedar a casa, he pogut treballar, mirar números o escriure, quelcom que en altres feines és bastant més complicat. En aquest sentit, **pens que la carrera acadèmica és relativament compatible amb la maternitat, generosa amb la possibilitat de ser mare**. I això és una sort.

Quines figures són referents femenines en la teva àrea?

Destacaria **M. Teresa Bajo**, que per mi és una força de la natura: dirigeix l'Escola Doctoral de Granada, té una força de treball enorme, és un referent i té una visió molt oberta. I, a l'estranger n'hi ha moltes, com per exemple **Elizabeth Loftus** o **Rita Levi-Montalcini**, una neuròloga italiana que va guanyar el premi Nobel de medicina. Però diré un nom: **Brenda Milner**, una de les fundadores de la neuropsicologia que ens ho ha ensenyat tot sobre l'amnèsia, perquè és dona, perquè

és la fundadora de la neuropsicologia i perquè és molt important en el món de la memòria.

I, fent memòria: què diries a una nina que vol arribar al capdamunt?

A mi, el que m'ha ajudat molt és la passió, així que li diria que fes en cos i ànima el que vulgui. Que vagi on hagi d'anar, sigui com sigui. Perquè, si ho dus dins el cor, com vols que vagi malament? No sortirà el primer any i potser tampoc el cinquè, però ja sortirà. Que sigui el que vulgui, però que triï el que més li agradi, i que s'hi aboqui en cos i ànima! Almenys a mi m'ha sortit bé, i m'ha costat moltíssim, sempre ho dic: fer un doctorat és fer un sacerdoci. Són anys durant els quals no tens vida, ni de dia ni de nit ni res, i has d'estar disposat a passar-ho. Però, si t'agrada, ho fas, i ja sortirà.

Darreres paraules. Què significa per tu la ciència?

Per mi ciència és un mètode per trobar respostes a preguntes d'origen divers i una manera d'avançar en el coneixement; és un model de pensament. Jo em sent molt afortunada: t'acab de definir el que jo entenc per ciència, i **pens que la ciència hauria de ser la base del progrés al món**.

